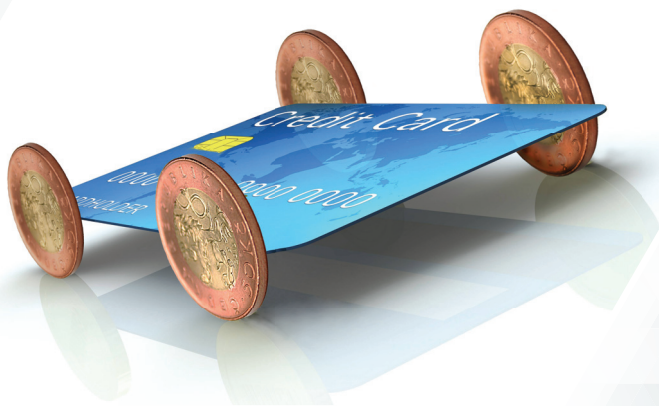

Josef Janda

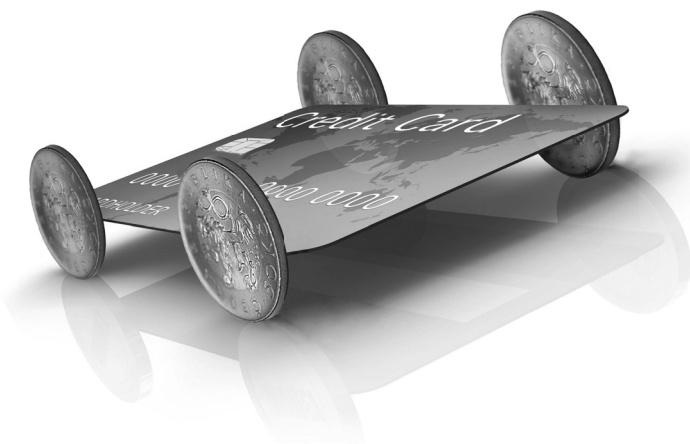
Jak žít šťastně na dluh

- co dělat, abyste nedlužili
- detailní přehled všech typů úvěrů a půjček
- názorné příklady, tabulky a grafy
- případové studie lidí, kteří řeší své dluhy

Josef Janda

Jak žít šťastně na dluh

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Edice Finance pro každého

Josef Janda

Jak žít šťastně na dluh

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 5334. publikaci

Realizace obálky Jan Dvořák
Sazba Antonín Plicka
Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová
Počet stran 176
První vydání, Praha 2013
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© GRADA Publishing, a.s., 2013

ISBN 978-80-247-4833-7

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-8823-4 (ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247-8824-1 (ve formátu EPUB)

GRADA Publishing: *tel.: 234 264 401, fax 234 264 400, www.grada.cz*

Obsah

Úvod	9
<i>Jak číst tuto knihu</i>	9
<i>Instituce</i>	9
<i>Produkty</i>	10
<i>Pojmy</i>	10
<i>Spořit nebo investovat a Zajištění na stáří</i>	10
<i>Jména použítá v knize</i>	10
<i>Počty a výpočty</i>	11
<i>Kontakt</i>	11
1. Základní pojmy	13
1.1 Úroky	13
<i>Jednoduché úročení</i>	14
<i>Složené úročení</i>	14
<i>Kombinované úročení</i>	15
1.2 Procento a procentní bod	15
1.3 Inflace	16
<i>Úloha ČNB</i>	17
<i>Složení spotřebního koše</i>	17
<i>Vliv inflace na úspory a ceny</i>	17
<i>Jak překonat inflaci?</i>	18
1.4 Prakticky o úvěrech	19
<i>Kdo dluží více</i>	20
<i>Malé půjčky jsou zákeřnější</i>	20
<i>Kolik si půjčit</i>	21
<i>Kdy se zadlužit</i>	22
<i>Dobré a špatné úvěry</i>	22
<i>Kdo půjčuje peníze</i>	23
1.5 Finanční disciplína	24
<i>Příčiny zadlužování</i>	25
1.6 Domácí účetnictví	26
<i>Jak začít s domácím účetnictvím</i>	26
<i>Optimální finanční bilance</i>	27
<i>Jak zvýšit příjmy</i>	28
<i>Sběr všeho druhu</i>	29
<i>Jak omezit výdaje</i>	29
<i>Přehled majetku</i>	31
<i>Čtvrtletní a roční přehledy</i>	32
1.7 Finanční rezerva	33
<i>Lednička, pračka, rozbité auto</i>	33
<i>Kde držet finanční rezervu</i>	34

<i>Rezerva nebo půjčka?</i>	35
<i>Jak finanční rezervu vybudovat?</i>	35
<i>Jak velkou rezervu držet?</i>	36
<i>Jsem nezadaný singl</i>	36
<i>Mám partnera/partnerku</i>	37
<i>Mám závazky – úvěr a potomek</i>	37
<i>Příklad: Výpadek příjmů</i>	38
<i>Vyživovací povinnost pro staré rodiče</i>	39
<i>Proč zrovna násobky měsíčních výdajů?</i>	39
<i>Proč zrovna trojnásobek?</i>	40
<i>Ztráta zaměstnání a finanční rezerva</i>	40
<i>Finanční rezerva a stáří</i>	41
<i>Průměrná výše rezervy</i>	41
<i>Když peníze dojdou</i>	42
<i>Desatero pro efektivní správu peněz</i>	42
<i>Závěr</i>	44
1.8 <i>Správa financí</i>	45
<i>Osobní účty</i>	45
<i>Spořicí účet</i>	49
2. Úvěry	55
<i>Účelový vs. neúčelový úvěr</i>	55
<i>Účelový hybrid</i>	55
2.1 <i>Kde si sjednat půjčku</i>	55
<i>Banka</i>	56
<i>Nebankovní společnost</i>	56
<i>Finanční poradce</i>	56
<i>Doma</i>	57
<i>Internet a telefon</i>	57
<i>Rozhodčí doložka</i>	57
<i>Co je to rozhodčí řízení</i>	58
<i>Půjčka po internetu</i>	59
<i>Prodej na splátky</i>	59
<i>Zneužívání prodeje</i>	60
<i>Veselá historka z natáčení</i>	60
2.2 <i>Druhy úvěrů</i>	61
<i>Povolené přečerpání účtu (kontokorent)</i>	61
<i>Kreditní karty</i>	62
<i>Spotřebitelské úvěry</i>	63
<i>Leasing</i>	75
<i>Hypoteční úvěr</i>	77
<i>Úvěry ze stavebního spoření</i>	102
<i>Půjčka před výplatou</i>	108

3. Pojištění	113
<i>Základní vymezení, pojmy a dělení</i>	113
<i>Podpojištění a přepojištění</i>	114
<i>Pojistné podvody</i>	114
<i>Tresty za pojistné podvody</i>	115
<i>Přebouchávání smluv</i>	116
<i>Rebalancování pojistných smluv</i>	116
<i>Reindexace hodnoty pojistného</i>	117
<i>Životní pojištění</i>	118
<i>Jak se co nejlépe pojiřit</i>	120
<i>Neživotní pojištění</i>	122
<i>Číhající rizika</i>	123
4. Všechno o zadlužování – příčiny a řešení	125
4.1 Příčiny zadlužování	125
<i>Matky kariéristky</i>	125
<i>Nulová finanční gramotnost</i>	126
<i>Sociální status</i>	126
<i>Životní náklady</i>	127
<i>Bydlení</i>	128
<i>Podnikání</i>	128
<i>Nezbytné zbytečnosti</i>	129
<i>Hlouposti</i>	129
<i>Půjčka na půjčku</i>	130
<i>Mezní situace v životě dlužníka</i>	130
<i>Úmrtí</i>	131
<i>Rozvod, rozchod</i>	131
<i>Ztráta zaměstnání</i>	131
<i>Ochod do důchodu</i>	131
4.2 Jak se správně zadlužit	131
<i>Nezastavujte střechu nad hlavou</i>	132
<i>Neručte každému</i>	132
<i>Půjčování v rodině a mezi přáteli</i>	132
<i>Půjčka jako tvorba image</i>	133
<i>Nebezpečné půjčky</i>	133
<i>Lichváři</i>	134
<i>Půjčky bez registru</i>	134
<i>Nezaměstnaným půjčky dovoleny</i>	134
<i>Registry chrání především věřitele</i>	135
<i>Spadnout do dluhů je snadné</i>	135
<i>Řada nešťastných příhod</i>	135
<i>Předlužení podle zákona o konkursu a vyrovnání</i>	135
<i>Dluhová spirála, nezaměstnanost a nemoc</i>	136
<i>Happyend</i>	136

	<i>Dluhy drtí Čechy, půjčují si více než před lety</i>	136
	<i>Větší sumy hrají prim</i>	137
	<i>Hypotéka má přednost</i>	137
	<i>Jak se vyhnout dluhové pasti</i>	138
	<i>Účelové úvěry mají nižší úroky</i>	138
	<i>Finanční plánování je nezbytné</i>	139
	<i>Řešení problémů nepodceňujte</i>	139
4.3	Refinancování a konsolidace	139
	<i>Konsolidace</i>	139
	<i>Refinancování</i>	143
4.4	Exekuce krok za krokem	143
	<i>Co je exekuce</i>	144
	<i>Jiné dluhy</i>	144
	<i>Exekuční titul</i>	145
	<i>Exekuční řízení</i>	145
	<i>Soudní exekutor</i>	145
	<i>Náklady exekuce</i>	145
	<i>Co nepodléhá exekuci</i>	146
	<i>Druhy exekucí</i>	146
	<i>Nezabavitelná částka a srážky ze mzdy</i>	149
	<i>Nezabavitelné částky v roce 2013</i>	150
	<i>Přednostní pohledávky</i>	150
4.5	Insolvenční řízení s povolením oddlužení	151
	<i>Společné jmění manželů</i>	152
	<i>Zadlužení důchodci</i>	152
5.	Případové studie	155
5.1	Zora	156
5.2	Dluhy slečny Terezy	165
5.3	Medard	172

Úvod

Peníze jsou alfa omegou našich životů. Bez nich by bylo bytí na této planetě o mnoho chudší. Nemohli bychom se mezi sebou vzájemně poměřovat, kdo víc vydělává, kdo má více našetřeno, anebo v tom horším případě, kdo je více zadlužený, respektive kdo dluží bizarnějším způsobem. Pro všechny, kteří se potýkají s dluhy, půjčkami, úvěry a dalšími závazky je určena tato kniha.

Informace z knihy využijí jak ti, kteří mají „problém“, tak i ti, kteří přemýšlejí, že by si vzali úvěr. Jedno, zda-li půjde o kontokorent, spotřebitelskou půjčku nebo hypoteční úvěr. Každý úvěr má své pro a proti.

Publikace je rozdělena na několik kapitol. Pokud jste na poli financí úplnými nováčky, doporučuji kapitolu Základní pojmy. V ní získáte základní náhled na osobní a rodinné finance, seznámíte se s pojmy jako je inflace, úrok nebo finanční rezerva.

Snažil jsem se o co největší srozumitelnost a zároveň zjednodušení složitých záležitostí. V některých pasážích možná budu rozvláčnější, avšak ne na úkor informační kvality této publikace.

Jak je u mých dosud vydaných knih dobrým zvykem, na konci naleznete Případové studie. Na několika desítkách stránek jsem se snažil beletristickým zpracováním popsat nejčastější a méně časté životní situace lidí, kteří se zadlužili, anebo teprve uvažují o pořízení nějakého finančního závazku.

■ Jak číst tuto knihu

Tuto knihu můžete číst několika způsoby. Buďto jako beletrii, tj. od začátku do konce, anebo na přeskáčku. Zkrátka si z obsahu nebo prostým listováním vyberete to, co vás v dané chvíli nejvíce zajímá a přečtete si o tom. Pokud něčemu neporozumíte, nalistujte o pár stránek dozadu. Je pravděpodobné, že se problematika či pojem rozebírala na předchozích stránkách.

■ Instituce

V knize se nevyhnu finančním institucím. Nejčastěji půjde o banky, družstevní záložny, stavební spořitelny, leasingové společnosti, nebankovní splátkové společnosti. Abych se vyhnul neustálému opakování, používám často nejrůznější synonyma. Takže třeba banka může být bankovní dům

nebo bankovní ústav, družstevní záložna pak kampelička nebo spořitelní či úvěrové družstvo. Snažil jsem se vystříhat takovým výrazům jako je „spořka“ (stavební spořitelna) nebo „leasingovka (leasingová společnost).

■ **Produkty**

Produkty jsou dalším kandidátem pro přiblížení. Ve finančním světě se pro půjčky, osobní účty, spořicí účty nebo otevřené podílové fondy používá označení produkt. Do určité míry jde o abstraktní pojem, neboť spořicí účet nelze nijak zhmotnit. Oproti tomu třeba peníze uložené na účtu (ty zhmotníte výběrem z bankomatu). Abych se neopakoval, stejně jako v případě institucí, používám čas od času třeba depozitní produkt nebo úvěrový produkt. Přečíst si v jednom odstavci třikrát o úvěru, asi také není dvakrát ideální. Proto používám celou řadu synonym jako půjčka, závazek či dluh.

■ **Pojmy**

Podobné je to i s používanými pojmy. Tak třeba inflace nebo míra inflace jsou stejné termíny. Podobně jako spořicí účet nebo spořicí konto. Většinu z nich jsem zmínil již v kapitole Základní pojmy, zbytek pak v dalších kapitolách. Opět jsem se nevyhýbal zdvojování. Tj. jeden pojem mohu vysvětlit na více místech. Je to vhodné opět pro každého, kdo nečte knihu od A do Z, nýbrž přeskakuje.

■ **Spořit nebo investovat a Zajištění na stáří**

Osobní finance však nejsou jen úvěry a půjčky, ale i spoření, investice či pojištění. Seznámení s jednotlivými produkty a jejich vzájemnými vztahy naleznete v mých předchozích knihách, které vyšly u nakladatelství Grada Publishing, a.s.. Čtivou formou se seznámíte nejen se základními termíny. Kniha Zajištění na stáří je určena pro každého, kdo přemýšlí o spoření na penzi. Všemi knihami, které pocházejí z mé tvůrčí dílny, se prolínají ve-směs základní pojmy, neboť bez nich by mohli čtenáři tápat, zda danému pojmu rozumí, či nikoliv. Jestliže jste některou z uvedených knih poctivě četli, máte dostatečný základ k tomu, abyste v této publikaci základní pojmy přeskočili. Raději se však do nich podívejte, některé záležitosti jsem rozepsal více než v předchozích publikacích.

■ **Jména použita v knize**

V případových studiích jsem použil celou řadu jmen. V předchozích titulech jsem používal křestní jména dětí mých přátel narozených v letech

2011 a 2012. Při přemýšlení nad životními eskapádami a útrap „hrdinů“ v této knize jsem došel k názoru, že není vhodné, abych například postavu Felixe Mužného zadlužil až po uši. V předchozích knihách platil Felix za vzorného střadatele a zodpovědnou hlavu rodiny. Zkrátka mi nesesedlo ho protáhnout starostmi pramenícími z dluhů. Totéž platí o jeho ženě Zuzaně nebo třicetileté (nyní je o rok starší) dámě Mileně. Tu jsem z praktických důvodů přejmenoval na Zoru a její životní peripetie si raději vymyslel. Přeci jen podobnost Mileny v knize „Zajištění na stáří“ byla se skutečnou osobou téhož jména a věku příliš vysoká. Dalším důvodem, proč raději nebudu používat sadu jmen z minulosti, je, že musím tatínkům potomků platit „tantiémy“, které spočívají v úhradě útraty v restauračních zařízeních. Případně čelit nepříjemným otázkám matek, když necháte jejich andílka v knize zemřít (opět Felix v knize Zajištění na stáří, na kterém jsem popisoval význam životního pojištění) nebo vysvětlovat, proč je jejich potomek v knize postarší dáma (Barbora v Zajištění na stáří).

Výběr jmen byl nyní více méně náhodný. To je příklad i postavy Medarda, který vystupuje v případové studii Zuzanin švagr, nebo jmen Tereza, Antonín nebo Zora.

■ Počty a výpočty

V knize je uvedena celá řada výpočtů a tabulek. Snažil jsem se vizuální cestou znázornit, za jak dlouho se dlužník potopí ke dnu. S čísly jsem si do sytosti vyhrál v případových studiích.

■ Kontakt

Pokud byste měli potřebu mě kontaktovat, můžete využít univerzální e-mailový kontakt:

josef.janda@investia.cz

Pokud by byl výše uvedený kontakt nefunkční (třeba přeplněná schránka anebo zrušená doména), napište do nakladatelství Grada Publishing.

1. Základní pojmy

Tato kapitola je zaměřena na pojmy, se kterými se setkáte jak v knize, tak i v běžném životě. Některé pasáže se mohou značně lišit. Týká se to především domácího účetnictví a finanční rezervy, na které mám mírně odlišný názor, než je ve společnosti rozšířený. Týká se to zejména vlastních zkušeností, na jejichž základě jsem tyto kapitoly zpracovával a zároveň toho, že ne každý chce trávit svůj volný čas vyplňováním excelovských tabulek.

Se znalostí uvedených pojmů získáte základní informace, které patří do světa osobních a rodinných financí stejně jako ryby do rybníku.

Snem každého z nás je získat ze svých peněz maximální možný užitek, neboli výnos. Když nechám peníze uložené na spořicímu účtu, získám úrok, který sice nebude astronomický, ale finanční prostředky o něco málo zhodnotím. Pokud bych peníze uložil například do akcií nebo do podílových fondů, budou potenciální výnosy o trochu vyšší než v případě spoření a zároveň s nimi nebudu moci určitou dobu disponovat. V případě klasického depozitního vkladu je dobré očekávat úroky, které získám od banky, stavební spořitelny nebo družstevní záložny. Pokud finanční prostředky investuji, třeba do fondů nebo do nákupu dluhopisů, mohu očekávat výnos. Naopak, když si peníze půjčím, budu platit úrok, jestliže je půjčím někomu, ať jde o fyzickou osobu občana nebo třeba podnikatele či právnickou osobu, očekávám úrok. Výše úroku závisí na obou stranách. Věřitel, tj. ten který půjčuje peníze, chce co nejvyšší výnos a naopak dlužník co nejnižší úrok.

Nepleťte si termín „splátce“, který pochází z angličtiny a v Česku byl často ke slyšení ve sci-fi filmu Hladové hry.

1.1 Úroky

Úroková sazba (stejně tak úroková míra) je klíčová pro spořicí a úvěrové produkty. V prvním případě, když je řeč o spoření, víte, jak vysoký výnos získáte ze svých peněz, ve druhém případě pak víte, kolik peněz zaplatíte za půjčku. V obou případech se postupuje stejným způsobem. Jen s tím rozdílem, že jednou peníze z úroku obdržíte vy, podruhé je musíte zaplatit.

Úroková sazba se vyjadřuje pomocí procent. Základní jednotkou je tzv. roční úroková sazba, která se označuje zkratkou p.a. neboli per annum. Peníze mohou být úročeny i na denní nebo týdenní bázi, ale také na měsíční, čtvrtletní a pololetní.

Úroková sazba tak vyjadřuje, jak vysoký výnos získáte ze svých peněz, když je uložíte do banky nebo do družstevní záložny. Často s úrokovou sazbou pracují i investiční společnosti, které chtějí jednoduše vyjádřit potenciální výnos z otevřených podílových fondů, investičních certifikátů nebo akcií.

Něco jiného je výpočet úrokové sazby v časovém období. Jiné je počítat úroky na úrovni jednoho roku a něco zcela odlišného na období dlouhé několik let. Na trhu totiž existují finanční produkty, které úročí vaše peníze předem stanovenou úrokovou sazbou, ale k jistině, tedy ke vkladu, připsují úrok, který je v dalším období spolu s původní jistinou úročen.

Finanční matematika má pro tento případ vlastní pojmenování, a to složené úročení. Na několika jednoduchých příkladech si ukážeme, jak funguje jednoduché i složené úročení.

■ **Jednoduché úročení**

Jednoduché úročení počítá se základními pojmy, jako je vklad, úroková sazba a čas. Vzorec vypadá následovně:

$$\text{Úrok} = \text{vklad} \times \text{úroková sazba} \times \text{čas}/100$$

Jestliže chcete zjistit, kolik peněz získáte z vkladu 100 tisíc korun s dvouprocentní úrokovou sazbou za jeden rok, do vzorce byste si uvedené hodnoty dosadili následovně:

$$\text{Úrok} = 100\ 000 \times 2 \times 1/100 = 200\ 000/100 = 2\ 000 \text{ Kč}$$

Uvedený příklad patří ještě mezi ty jednodušší, který spočítáte i z hlavy, ale v okamžiku, kdy vklad není tak kulaté číslo a úroková sazba je zaokrouhlená na setiny, už je výpočet bez použití kalkulačky složitější.

■ **Složené úročení**

Složené úročení bere v úvahu delší časové období. Složené úročení můžeme rozdělit do dvou podskupin. V první se výnos nebude přičítat k jistině, ve druhé ano. Z úroků tak vznikají další úroky, které se připsují k jistině.

Pro jednoduchou ukázkou použijeme hodnoty z předchozího výpočtu jen s tím rozdílem, že doba trvání nebude rok, ale pět let. Předpokládám, že jste si již stačili spočítat, že za pět let získáte z vkladu 100 tisíc korun při úrokové sazbě dvě procenta výnos deset tisíc korun. To za předpokladu, že se vám výnosy nepřipsují k jistině, anebo si je vybíráte. Použijete-li

složené úročení, ve kterém se výnosy přičítají k jistině, bude váš profit vyšší.

Vzorec pro složené úročení:

$$\text{Složené úročení} = (1 + \text{úroková sazba v \%}/100)^{\text{doba splatnosti}}$$

Matematická odpověď na pětileté dvouprocentní úročení vkladu 100 tisíc korun je následující:

$$\text{Složené úročení} = (100\,000 + 2/100)^5 = 110\,409 \text{ Kč}$$

■ Kombinované úročení

Dalším typem je tzv. kombinované úročení. To se používá v případech, kdy časová doba, po kterou se úročí, není vyjádřena v celých číslech. Zatímco u složeného úročení se počítá s celými časovými obdobími, například roky, kombinované úročení vychází z předpokladu, že úroková doba bude dlouhá 2,5 roku.

Ve většině případů si vystačíte s jednoduchým a složeným úročením. Existují však i další typy úročení. Jde třeba o německé, francouzské nebo britské. Rozdíl je jen v malých detailech.

Složené úročení využijete například při zvažování, zda je na spořicímu účtu výhodnější měsíční připisování výnosu, anebo čtvrtletní. Měsíční připisování je samozřejmě lepší, ale pokud nemáte na účtu několik milionů korun, rozdíl nepoznáte.

1.2 Procento a procentní bod

Na samém začátku knihy je zapotřebí představit i takové pojmy jako je procento a procentní bod.

Procenta vyjadřují část celku pomocí celého čísla. Vychází se z předpokladu, že celek je rozdělen na sto stejných dílů. Takže například roční úroková sazba 2 procenta představuje dvě setiny celku. Zlomkem by se tato hodnota vyjádřila $2/100$, desetinným číslem pak 0,02.

Procento pochází z latinského pojmu per cento, což znamená na sto.

Procentem se vyjadřují v bankovníctví zejména výnosy nebo úrokové sazby. Využití procent v běžném životě je však daleko pestřejší. Díky procentnímu vyjádření na láhvi vodky víte, kolik obsahuje daný nápoj alkoholu

a kolik dalších látek, nejčastěji vody. Procentní zápis se může použít i ve vyjádření, kolik lidí nemá na hlavě žádné vlasy anebo modré auto.

Procentní bod naopak stanovuje rozdíl hodnot, které jsou vyjádřeny v procentech. Procentní bod vždy vychází ze základu.

Příklad: své peníze máte uložené na spořicímu účtu a roční úroková sazba je dvě procenta. V okamžiku, kdy se úroková sazba zvýší na tři procenta, nedošlo ke zvýšení o jedno procento, ale o jeden procentní bod.

Renta ve výši deset tisíc korun vyjadřuje z jednoho milionu korun hodnotu ve výši jednoho procenta.

Zatímco zkratka procenta je %, procentní bod se vyjadřuje zkratkou p. b.

Příklad: dostáváte rentu ve výši 10 tisíc korun z jednoho milionu korun, což je jedno procento.

Jestliže se renta zvýší o jedno procento, získáte navíc 100 korun. Neboť jedno procento z renty je $0,01 \times 10\,000 \text{ Kč} = 100 \text{ korun}$.

Naopak zvýšení renty o jeden procentní bod znamená zvýšení o jedno procento ze základu, tudíž z jednoho milionu. Výpočet pak bude následující: $0,01 \times 1\,000\,000$.

Zatímco v prvním příkladě byste získali rentu ve výši 10 100 korun, ve druhém pak získáte dvojnásobek, tudíž 20 tisíc korun.

1.3 Inlace

Inlace znamená znehodnocování hodnoty peněz v čase. Míra inflace se vyvíjí v čase.

Pro zjišťování inflace se sleduje tzv. cenová hladina, která se měří prostřednictvím spotřebitelského koše. V tomto koši se porovnávají jednotlivé položky služeb a zboží. Měření míry inflace má na starosti Český statistický úřad.

Cenová hladina vychází ze vztahu celkového objemu peněz v dané ekonomice a celkovým množstvím produktů (statků) a služeb. Za peníze jsou tyto hmotné a nehmotné věci směňovány.

Za rok 2012 činila 3,3 procenta, za rok 2011 pak dosáhla hodnoty 1,9 procenta. Pro rok 2013 by se měla inflace pohybovat okolo dvou procent.

■ Úloha ČNB

Cenovou hladinu ovlivňuje Česká národní banka, která se snaží o cílování inflace na střednědobém horizontu. Její výhledy vycházejí jak z údajů Českého statistického úřadu, tak i z vlastních měření. Inflační výhledy publikuje i Ministerstvo financí či privátní instituce.

Inflace je důležitou součástí pro zhodnocování peněz, je jedno zda jde o spoření, či investování. Aby se vaše peníze zhodnocovaly, musí být výnosy vyšší než inflace. Výnosy rovněž musí pokrýt případné srážkové daně a další náklady, které jsou nejčastěji ve formě poplatků.

■ Složení spotřebního koše

Do spotřebního koše Českého statistického úřadu je zařazeno 700 položek z oblasti potravinářského a nepotravinářského zboží a služeb.

Do potravinářského zboží patří: potraviny, nápoje, tabák

Do nepotravinářského zboží patří: odívání, nábytek, potřeby pro domácnost, drogistické a drobné zboží, zboží pro dopravu a volný čas, zboží pro osobní péči aj.

Do služeb patří: opravárenské, z oblasti bydlení, provozu domácnosti, zdravotnictví, sociální péče, dopravy, volného času, vzdělávání, stravování a ubytování, osobní péče a služby finanční.

Zdroj: Český statistický úřad

■ Vliv inflace na úspory a ceny

Inflace má negativní vliv na úspory, na úvěry naopak pozitivní. Stručně proberu oba stavy. Pokud máte v bance nebo v jiné finanční instituci (třeba v družstevní záložně, penzijní či investiční společnosti, stavební spořitelně) uložené peníze, inflace neviditelně ukusuje jejich hodnotu. Ve skutečnosti ztrátu na první pohled nevidíte. Nominální hodnota peněz bude stejná, jako když jste na účet nebo jiný typ vkladu vložili peníze. Naopak bude pokulhávat reálná hodnota peněz. Vše si lze představit tak, že zatímco letos si například balíček vaší oblíbené kávy lze pořídit za storkorunu, o pět let později může mít vinou inflace hodnotu o dvacet korun vyšší. Samozřejmě nepočítáme do vyšší ceny kávy pohyb cen na světových komoditních burzách, ani marži obchodníka či růst daní z přidané hodnoty. Lépe je to vidět ve službách. Pro modelový příklad nemusíme

nikam daleko chodit. Dejme tomu, že si já jako spisovatel účtuji tisíci-korunu za jednu normostranu, abych udržel krok s inflací, měl bych na konci letošního roku zdražit zhruba o dvě až tři procenta. To za předpokladu, že bych měl stále stejný objem zakázek a stejné životní náklady. Jen by se v pozadí zvýšila inflace. V tomto případě je samozřejmě trochu nereálné zvyšovat cenu za napsání jedné normostrany o dvacetikorunu, avšak pokud by stav trval delší dobu, určitě bych se nerozpokoval skokově zvýšit cenu.

S inflací se například dlouhodobě potýká Česká pošta, která jí promítá do ceny poštovních známek. Jestliže hodnota standardní poštovní známky s označením A je deset korun, zvýšení ceny o inflaci ve výši tři procent by znamenalo zvýšit hodnotu ceniny o 0,3 %. Jenže jak to udělat, když v Česku desetihaléře už dávno neplatí. Proto tento státní podnik zvyšuje cenu skokově jednou za několik let.

Podobné to bude i případě, že si nechám na spořicímu účtu finanční rezervu řekněme ve výši 100 tisíc korun (držím pohotovostní rezervu o něco vyšší než je její minimální výše proto, abych měl dostatek rychle dostupných finančních zdrojů pro různé typy investic). Když nechám oněch sto tisíc na spořicímu účtu, které mi na úrocích vynese jedno procento a inflace bude trojnásobná, ve finále tratím dva tisíce korun.

■ Jak překonat inflaci?

Pokud se pokusíte překonat inflaci, můžete na to jít několika způsoby. Buď to si vyberete takový bankovní vklad, který ji překoná, anebo se porozhlédnete po investicích třeba do akcií nebo podílových fondů. Existuje ještě třetí možnost, kterou je volné peníze vložit do podnikání, anebo za ně pořídit nějakou věc a tu pronajímat. Dobrým příkladem jsou menší byty s dispozicí jedna nebo dva plus kuchyň či kuchyňský kout kdesi v severních Čechách. Malý byt v této lokalitě se dá pořídit už od sta tisíc korun a když budete mít štěstí na platící nájemníky, můžete se těšit na příjem ve výši několika desítek korun ročně, což může činit roční zhodnocení třeba 20 až 30 procent. Ne všichni však chtějí podstoupit toto riziko a platit udržovací poplatky za provoz nemovitost i tehdy, když v ní nemají žádného nájemníka nebo mají smůlu na neplatiče. Další možností je zahrát si na banku a nějaké známé, avšak solidní osobě půjčit peníze. Přijatý úrok by měl být v tomto případě vyšší než je roční výhled inflace a zároveň byste se neměli vydat ze všech peněz, abyste v případě insolvence dlužníka nepřišli i vy do druhotné platební neschopnosti.

Na vklady kromě inflace působí ještě poplatky a daně. U běžných depozitních produktů se vesměs počítá inflace plus srážkové daně z výnosu. U investičních nástrojů pak do hry vstupují ještě poplatky a v omezené míře i daně, to v případě, že nesplníte tzv. daňový test a zbavíte se investice dříve. Abyste se u vkladových produktů vyhnuli působení inflace a srážkové dani, měla by při inflaci dvou procent činit roční úroková sazba nejméně 2,4 procenta.

Výhoda inflace je naopak tehdy, kdy jste dlužník. Tím, že roste inflace a úroková sazba se nemění, zlevňuje se vám dluh. Příznivé účinky inflace však ocení jen opravdu veliký dlužník. Máte-li hypotéku v hodnotě několika milionů korun, příliš vám inflace nepomůže, ale třeba státu může zlevnit dluh. Ostatně několik ekonomických teorií je založeno na tom, že vlády různých zemí světa uměle zvyšují inflaci, aby zlevnily vedení dluhu, který je emitovaný ve státních dluhopisech.

1.4 Prakticky o úvěrech

Výše úvěrů se odvíjí od několika parametrů. Nejde ani tak o velikosti vašich příjmů nebo majetku, jako spíše to, proč si vlastně půjčujete, jestli budete schopni své závazky splatit a v neposlední řadě je klíčové i to, jestli vám malá půjčka, zato s nevýhodnými podmínkami, nezlomí obrazně řečeno vaz.

Na výše uvedené otázky se pokusím odpovědět v několika krátkých pasážích, které se zabývají myšlenkou, kdo dluží více, kolik si můžete půjčit, aniž by vás to zatížilo a v neposlední řadě i tím, jaké dluhy jsou ty správné a jakým byste se měli raději zdaleka vyhnout.

Ještě před tím, než podepíšete úvěrovou smlouvu, pečlivě si ji přečtěte. Pokud ve smlouvě něčemu nerozumíte, spojte se s někým, kdo má patřičné zkušenosti. Nejlépe s právníkem nebo finančním poradcem. Některým pojmům a konstruktům laik těžko porozumí a je vždycky vhodné, aby se na podmínky podíval i nějaký odborník. Bude vás to sice stát nějaké peníze navíc, ale na druhou stranu budete vědět, co vlastně podepisujete. Předpokládám, že když zjistíte, že je pro vás smlouva nevýhodná, úvěr si nesjednáte.

Kdysi jsem četl průzkum, ve kterém vyšlo najevo, že polovina lidí žádajících o úvěr si smlouvu vůbec nepřečte. Případně nerozumí některým termínům nebo rovnou celé smlouvě. V těchto případech je pak každá rada marná.

■ **Kdo dluží více**

Pro začátek vám položím hádanku. Co je více? Sto tisíc korun nebo jeden milion korun? Hlasujete-li pro druhou možnost, máte pravdu. Avšak z pohledu dluhů může být v některých případech oněch sto tisíc korun podstatně více než onen milion. Záleží na tom, kdo dluží, komu, kolik a jaké má příjmy, či jaký drží majetek.

V pasáži nazvané Kdo je bohatý, jsem popisoval příklad dvou mužů. Jeden z nich má příjem deset tisíc korun čistého a žádný závazek v podobě úvěru, druhý z nich má neporovnatelně vyšší příjmy, avšak takové dluhy, které mu mohou zlomit vaz. Prvnímu z mužů by žádná banka ani jiná úvěrová společnost nepůjčila na základě jeho platu tolik peněz co podnikateli. Ono by to ani nedávalo smysl, neboť při plánovaném příjmu deset tisíc a úvěru deset milionů korun by jen splácení celé jistiny zabralo 83 let. A to nepočítám úroky a možnost, že během splácení dotyčný zemře.

Když se díváme na různé případy zadlužení, jsou rozhodující dva faktory – výše příjmů a aktuální hodnota majetku.

Avšak ani výše příjmů nemusí nic znamenat. Záleží i na takových vlivech, jako je stabilita a dlouhodobost oněch příjmů. Či za jak dlouho by dotyčný našel v případě ztráty zaměstnání (nebo příjmů) našel nové zaměstnání (příjmy), které by odpovídaly příjmům, které měl v době sjednání úvěru.

Hodnota majetku je pro pořízení úvěru rovněž rozhodující. Banka těžko někomu dá hypoteční úvěr ve výši mnoha milionů korun na nemovitost v hodnotě stovek tisíc korun. Stejně tak na nízký plat na úrovni minimální mzdy nedostanete takový úvěr, jako v případě platu průměrného.

Co se týče velkých úvěrů, mezi které patří ty na pořízení bydlení (hypoteční úvěr, úvěr ze stavebního spoření, překlenovací úvěr ze stavebního spoření) nebo na vybavení domácnosti či leasingu na osobní automobil, je splnění podmínek pro jejich získání náročnější než u drobných spotřebitelských půjček v řádech desítek či stovek tisíc korun. Stejně tak i přečerpání účtu (kontokorent) nebo úvěr na kreditní kartě získáte snadněji než hypotéku.

■ **Malé půjčky jsou zákeřnější**

Z výše uvedeného vyplývá, že úvěry na malé sumy jsou nebezpečnější. A to už jen z toho důvodu, že splnění podmínek na žadatele o úvěr není finančními institucemi tolik prověřováno. Bankám mnohdy stačí nahléd-